

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Andrieu Șaguna.

Sibiu, 1 Ianuarie n. 1909.

Măne, în 20 Decembrie v. se împlinesc o sută de ani de când a văzut lumina zilei în orașul Mîscuț marele Arhiepiscop al bisericii noastre gr. ort. române, *Andrieu baron de Șaguna*, care-și doarme de treizeci și cinci de ani și mai bine somnul de veci în mormântul scump și sfânt nou-veci tuturor din comuna Reșinari de lângă Sibiu.

În urma unei hotărâri luate din partea congresului național al bisericii noastre, în sesiunea din urmă, acest dat însemnat are să se serbeze, în mod corespunzător meritelor pe cari și le-a câștigat marele Arhiepiscop și Metropolit *Andrieu* pentru neam și biserică, în toamna anului ce vine, cu ocaziunea întrunirii de nou a congresului național-bisericesc, în sesiune ordinară.

Suntem convinși, că se vor lua din vreme toate măsurile, ca serbările ce se vor aranja aici, întru memoria marelui *Andrieu*, să fie vrednice de toată lauda, să fie impunătoare și înălțătoare de inimi, dat fiind, că este vorba de manifestarea recunoștinței și a venerației cu care suntem datori toți figurei celei mai mari și mai strălucitoare din trecutul nostru mai apropiat.

Atunci se va serba deci cu adevărat centenariul dela nașterea Arhiepiscopului și Metropolitului *Andrieu baron de Șaguna*. Noi însă, cronicari fideli ai evenimentelor zilei, datori suntem să ne aducem aminte și acuma, în preajma zilei nașterii sale, de marele Arhiepiscop, și se aducem mic prinos Arhiepiscopului său, în coloanele ziarului acestuia, de el înființat, pentru apărarea intereselor neamului și ale bisericii.

Ne gândim în aceste momente serbătorești la cuvintele sale, rostite de mai mulți ani înainte de moarte: „Când va veți întoarce dela groapa mea, veți cunoaște pe cine ați pierdut”, și la faptul, că jalea cea mare pe care a îmbrăcat-o biserică și națiunea noastră după moartea sa, a confirmat pe deplin adevărul cuprins în aceste cuvinte rostite cu putere profetică din partea lui *Șaguna*.

Cu adevărat, abia atunci s'a văzut, cât a fost el de mare, când nu a mai fost între noi. Abia atunci s'a văzut, cât de mult a muncit el pentru binele nostru al tuturor, pentru a ne ști scutiți de asupririle și prigonirile grele din trecut.

Peregrinat'am an de an la mormântul său din Reșinari, de unde ne-am întors totdeauna mai tari în credință, că *Șaguna* a fost un Arhiepiscop cu adevărat mare, podoabă a bisericii sale pe care a iubit-o atât de mult, și a fost și Român mare, mândru neamului nostru. Din an în an tot mai bine i-am studiat însușirile și faptele, și astăzi îl avem întipărit în mintea și inima noastră, ca pe cel mai luminat bărbat al trecutului nostru, la al cărui mormânt nu mai mergem, pentru a vărsa lacrimi de durere, ci pentru a primi

și a scoate *indemnuri*, ca se facem și noi aceea ce e bun, frumos și folositor neamului și bisericii, să muncim și noi așa cum el a muncit, cu zel neîntrerupt și cu abnegațiune.

Și iarăși ne gândim în aceste momente serbătorești la aceea ce eram noi Români și biserică noastră gr. ort. înainte de venirea lui *Șaguna* în mijlocul nostru, și la aceea ce am ajuns prin el și în urma luptelor sale uriașe cu oamenii și cu vremile.

Nu eram nimica, și nu aveam nimica, decât jalea amară, izvorâtă din multele suferințe și desnădejdea de a putea ajunge cândva și la mai bine!

Dar pronia divină, care ne-a ocrotit în trecut, nu ne-a dat uitării.

„... Când credeam că s'a umplut cupa amarului, — spunea decedatul *Dr. D. P. Barciuanu*, în discursul său festiv, rostit cu ocaziunea împlinirii anului al 25-lea dela moartea lui *Șaguna*, în anul 1898, — când ne vedeam, ajunși la marginea prăpastiei... pronia cerească ne-a deschis calea spre o altă țară a făgăduinței și ne-a trimis *bărbatul*, care *inimă* să aibă, pentru a bate împreună cu inima poporului său, *minte* se aibă, pentru a se folosi pe deplin de izvoarele nouă, desfunde de duhul schimbat al vremii, *ingeniu* se aibă, pentru a face din elementele vechi și nouă alcătuirii, până aci necunoscute și neobiciuite, dar totuși cu putere de viață, *energie* se aibă, pentru a învinge greutățile nenumărate, *soare* încălzitor se fie, în jurul căruia toate dorințele și aspirațiile generale ale unui popor să se poată grupa, prin înrăurirea lui ființă potrivită să dobândească și armă nebiruită să se facă pentru asigurarea unui viitor mai blând, mai demn, mai fericit“...

Da, de un astfel de bărbat întreg și luminat avea trebuință în acele zile grele și de grea cercare biserică noastră gr. ort. și neamul nostru românesc, și pronia divină ni l'a dat în Arhiepiscopul și Metropolitul *Andrieu baron de Șaguna*, care a fost tuturor toate, care ca prin vraje toate le-a făcut, și multe ar mai fi făcut, decât Tatăl cel ceresc nu l'ar fi chemat atât de timpuriu din mijlocul nostru. Căci planurile sale multe și mari erau, și numai unele din ele au fost duse la sfârșit, celelalte au ramas în grija urmașilor sei, cari, — cum zice învățatul *G. Barițiu*, — cel puțin o sută de ani au se muncească, în spiritul lui *Șaguna*, pentru a le face toate câte *Șaguna* voia să le vadă făcute.

În aceste momente de sărbătoare pentru noi, când ne aducem aminte de nașterea marelui și luminatului bărbat al trecutului nostru, cuvine-se să mulțăm deci întâiu pronia divină, că ni l'a dat, și că *nouă* ni l'a dat, celor ce aveam mai mare trebuință de el, pentru a ne scoate din întunec și a ne arăta, cu lumina minții sale, calea care duce la un viitor mai bun și mai fericit, pe care l'am dorit atât de mult.

Să ne închinăm apoi acestei mărețe și impunătoare figuri, ca și care puține se trimit în lume, și pildă vie să ne fie ea nouă și urmașilor noștri, în muncă, în satornicie, în credință față de biserică și de neam, dar mai ales în abnegațiunea cu care datori suntem toți să ne punem, ca și el, toate puterile în serviciul obștei, muncind totdeauna pentru binele public.

Indemn să luăm toți din faptele lui, din virtuțile lui, și așa să trăim cum a trăit el, cu gândul totdeauna la întregul din care făcea parte, la biserică sa și la neamul său, așa se muncim cum el a muncit, așa se aducem jertfe, când ni se cer, cum el le-a adus, și așa să aducem și noi foloase bisericii și neamului, — în măsura puterilor ce le avem, — precum el le-a adus. Făcând astfel, săvârșim cel mai pios act și cea mai frumoasă serbare a centenariului dela nașterea marelui și nemuritorului nostru Arhiepiscop *Andrieu baron de Șaguna*.

Biografia lui Șaguna.

— Articol din „Enciclopedia Română”. —

Andrieu baron de Șaguna, arhiepiscop român ort. al Transilvaniei și metropolit al Românilor gr. ort. din Ungaria și Transilvania, s'a născut la 1 Ian. 1809, în Miskolc, din părinți macedo-români, primind în botez numele *Anastasiu*. Perzând de timpuriu pe tatăl său, a fost dus împreună cu frații sei de mamă-sa la unchiul seu Atanasie Grabovaky, neguțator de frunte în Pesta, unde a primit o educație aleasă. Șaguna terminând aici gimnaziul se însușea filosofie și juridic, în 1829, a mers la Vârșet, unde a studiat teologia. După absolvire fu aplicat ca notar consistorial și profesor de teologie în Carloveș sub metropolitul sârbesc Stefan Stratimirovici. În 1833 intră în cinul monahal la mănăstirea Hopova în Sirmiu, primind numele călugăresc *Andrieu*. În gradurile ierarhice fu promovat diacon la 1834, protodiacon și arhidiacon la 1835, sinec 1837, protosinec 1838, arhimandrit 1842, fiind până la 1845 aplicat ca profesor de teologie în Vârșet și viceprezident al consistoriului de acolo; iar dela 1845 preost al mănăstirii Covil în dieceza Neoplantei. În Oct. 1845 devenind vacantă eparhia română ortodoxă a Ardealului, la recomandarea metropolitului sârbesc din Carloveș, Șaguna fu numit în Iulie 1846 vicar general peste această eparhie și în August același an își ocupă postul. La stăruința vicarului Șaguna guvernul ordonă în Iulie 1847 întregirea scaunului episcopesc văduvit, prin alegere după modalitatea observată la alegerea antecesorului episcop Vasile Moga la 1810, punându-se termenul de alegere pe ziua de 2 Decembrie 1847, în orașul Turda. Șaguna fiind cu 27 voturi în rândul celor trei aleși cu mai multe voturi, la propunerea guvernului fu numit episcop, iar sfârșirea lui se făcu la Carloveș la Dumineca Tomii 1848.

Instituirea lui Șaguna ca episcop al eparhiei Ardealului a fost de importanță epocală în viața poporului român și indeosebi pentru bis. gr. ort. română din Ungaria și Transilvania. Multe erau neajunsurile și scăderile eparhiei Ardealului, prăginită în toate direcțiunile. Pentru delăturarea lor Șaguna începu o lucrare sistematică. Ridicarea clerului la o stare mai înaltă culturală și la disciplină îi făcea cea mai de aproape; în locul cursului teologic de 6 luni, cum fusese sub antecesorul lui, înființă institut clerical regulat mai întâiu de un an, apoi de doi ani și în 1863 de trei ani; în legătură cu cursul teologic înființă cursul pedagogic

pentru formarea învățătorilor, atât de necesară pentru ridicarea instrucțiunii populare neglese în trecut. Pentru câștigarea de profesori calificați la aceste institute a trimis cu stipendii create de dânsul tineri aleși la universitate pentru calificățiune mai înaltă. Șaguna a stăruit pentru înființarea de școli populare în toate comunele, susținând cu înțeleaptă prevedere principiul confesional în școli, pentru care a luptat viața sa întreagă. El a regulat și organizat instrucțiunea pe această bază, instituiind pe parohi de directori locali de școală, pe protopresbiteri de inspectori districtuali de școli, cari stau sub episcopul cu consistorial său, ca organ suprem de inspecțiune. Pentru calificățiunea practică a învățătorilor s'au introdus conferențele învățătoresci.

La înființarea gimn. român din Brașov încă a avut partea sa, stând în ajutor bravilor Români brașoveni cu sfaturi și cu fapta, și întrepunându-se pentru câștigarea dreptului de publicitate la punând însuși piatra fundamentală la marelui edificiu al gimnaziului la 1851. Cu sprijinul puternic al lui Șaguna s'a înființat în 1869 gimn. român din Brad și la întreprinderea lui s'au aprobat statutele gimnaziului, pentru care a contribuit și cu suma de 2000 fl. Pe lângă înființarea de școli populare Șaguna s'a îngrijit și pentru tinerimea gr. ort., care studia la școlile străine, punându-le cateheți, cari să-i instrueze în religiuca lor.

Pentru a provedea bisericile și școlile cu cărțile de lipsă, a înființat încă în 1852, pe lângă multe greutăți ce se puneau în cale din partea celor privilegiați, tipografia arhidiecezană, care până astăzi, așadar în timp de 56 ani a fost un izvor de lumină pentru Români. În 1853 a înființat ziarul „Telegraful Român”, care există până astăzi, ca organ bisericesc și politic al arhidiecezei.

Una dintre cele mai însemnate preocupățiuni ale lui Șaguna încă dela venirea lui în Transilvania a fost reînființarea metropoliei române ortodoxe, care dela primirea unirii de către a parte a Românilor nu mai exista. Înființarea metropoliei ortodoxe, care cuprinse subscutul ei pe toți Români ortodoksi din Ungaria și Transilvania, inarticularea ei în legile patriei și organizarea ei pe baza statutului organic este o operă, care singură e destul de însemnată, ca un monument etern, a-i asigura un nume mare între Români.

După restaurarea metropoliei a introdus sinodalitatea, ca principiu constituțional în toate părțile constitutive ale metropoliei, de jos în parohie, până sus în metropolie, care este reprezentată prin congresul național-bisericesc. Afară de aceste sinoade Șaguna a participat în 1850—1 la conferința comună cu episcopatul sârbesc, ținută în Viena în decurs de mai multe luni. Încă în aceste conferințe voi Șaguna să lege firul petractării despărțirii ierarhice de către Sârbi; patriarhul sârbesc Esaiaci eludă planul lui Șaguna ocupând conferința cu alte lucruri de mai puțină însemnată. Curând după aceea intrându-se episcopatul sârbesc la Carloveș, pentru alegerea de episcopi în eparhiile române din Arad, Timișoara și Vârșet, aflătoare sub Sârbi, cari din întâmplare toate trei erau vacante, Șaguna vrând din nou a lucra pentru despărțirea ierarhică își esoperă dela împăratul dreptul a participa și el la alegerea episcopilor, dar patriarhul sârbesc, interpretând rău regularea referințelor ierarhice între Români și Sârbi, denegă lui Șaguna dreptul a participa la sinodul electoral, pentru care purtare neloyală primi patriarhul admonițiune preainaltă.

După despărțirea ierarhică și înființarea metropoliei române ort. în 1864, a mai participat Șaguna la conferințe cu episcopatul sârbesc și în delegațiunile ambelor părți pentru regularea chestiunilor de avere între Români și Sârbi.

În timpul absolutismului de 10 ani ca un păstor treaz și-a apărat biserică, preoțimea și poporul său contra atacurilor

ce veniau din afară dela regimul vienez ultramontan, dela națiunile și confesiunile din patrie, cari erau dedate a privi biserica ort. rom. din Ardeal numai ca tolerată și în stare umilită, cum o cunoșteau din timpurile trecute, și pe credincioșii ei de o jertfă a proselitismului nefericit. Față de ministrul austriac contele Thun, care încerca să-l reducă între marginile instrucțiunii amiltoare, ce legase mâinile antecesurului seu, episcopul V. Moga, Șaguna a luat în repeșite rânduri lupta până la împărțat, cerând scut contra nedreptăților ce se făceau bisericii și eșind totdeauna triumfător față de puternicii ministri. Mult l-a sprijinit în drepte cauze, ce le apăra, guvernatorul civil și militar al Transilvaniei, principele Schwarzenberg, cu care întreținea referințe amicale.

Șaguna a stărut pentru dotațiunea mai corâspunzătoare a preoștii arhidiecezane și a exoperat în 1861 pentru preoștie dela cassa statului un ajutor anual de 24 mii fl., iar în 1864 alte 25 mii fl. pentru ameliorarea salariului episcopului și pentru acoperirea salarelor asesorilor consistoriali și ale profesorilor seminariali.

Afară de sfera bisericească Șaguna s'a distins ca bărbat politic și de stat. În adunarea dela Blaj 3/15 Maiu 1848 a fost sufletul și conducătorul ei. El a mers la împărțat pe la Innsbruck, Viena și Olmütz cu petițiunile Românilor, bezate pe hotărârile adunării naț. din Blaj, și ținând în evidență toate împrejurările și constelațiunile politice schimbăcioase a intervenit la timp oportun, în deosebite rânduri, în înțelegere cu fruntașii români, pentru validitatea drepturilor Românilor, formulate în petițiuni și memorande. După căderea absolutismului fu chemat în 1860 în senatul imperial înmulțit, împreună cu alți doi fruntași români, Andreiu Moosonyi de Foen din Banat și N. bar. Petrino din Bucovina. Aici a apărut în înțelegere cu soții sei români cu multă pricepere și energie, drepturile naționalităților din imperiu și îndeosebi ale Românilor contra conservatorilor feudali, cari stăruiau pentru susținerea privilegiilor învechite. Pentru ținuta deamă și bărbătească în consiliul imperial primi o mulțime de adrese de încredere și mulțumită nu numai dela Români din Ungaria, Transilvania și Bucovina, dar și dela Rușeni, Dalmatini etc.

Șaguna a fost conducătorul politic al Românilor la conferența națională din Sibiu în 1861, la conferența politică comună cu Meghiarii în Alba-Iulia tot în 1861, la congresul naț. din Sibiu în 1863, ca pregătire a Românilor pentru dieta Transilvaniei ținută în Sibiu 1863-64, unde s'au adus legile pentru egala îndreptățire națională și bisericească a Românilor de ambele confesiuni; în 1865 a participat la dieta feudală din Cluj, unde a cerut revisuirea legii de uniune a Transilvaniei cu Ungaria din 1848, într-o dietă ai cărei deputați să se alegă pe baza legii electorale creată în dieta Transilvaniei din 1863-64, dând și un vot separat în numele Românilor în acest înțeles. Pentru această propunere deputatul maghiar Dozza a propus dietei să l dea în judecată. Conform înțelegerii și declarațiunei deputaților români de a participa și Români la dieta de încoronare, Șaguna a participat și la această dietă în casa magnaților în Pesta la 1867 și apoi mai pe urmă în

1868 cu ocaziunea inarticulării prin art. IX. de lege a religiei gr. ort. a Românilor și Sărbilor ca egal îndreptățită cu alte confesiuni, asigurându-se prin lege existența metropoliei Românilor ortodoksi. Cu împlinirea acestui act de cea mai mare însemnătate, cu care ocaziune Șaguna țină o frumoasă vorbire în casa magnaților, se încheie activitatea politică a lui și de aci încolo disgustat pentru diferențele politice între Români și mai ales pentru inaugurarea pasivității s'a retras din viața politică, lăsând terenul deschis pentru aderenții pasivității, nereușind a capacita pe Români despre urmările funeste ale politice pasive.

Șaguna a dezvoltat și o vastă activitate literară; pe lângă editarea în tipografia sa aproape a tuturor cărților bisericești voluminoase, revăzute și corese de el în număr de 37 a mai lucrat el însuși și a editat 34 opere și broșuri de mare valoare, precum: Istoria bisericească (1860), Compendiu de dreptul canonic (1868), Enchiridion, adică carte manuală de canoane (1871), Manual de studiu pastoral (1872) ș a. La indemnul și cu ajutorul lui material s'au compus de alți bărbați calificați din jurul lui un număr considerabil de manuale de școală și alte cărți de folos pentru preoți, învățători și popor.

În 1861 a fost factorul principal la înființarea Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român din Transilvania și Ungaria, care a devenit un însemnat centru de cultură al tuturor Românilor din Ungaria. El a intervenit la locurile mai înalte pentru aprobarea statutelor, și ca primul ei prezident a inaugurat sărbătorește existența ei prin întâia adunare generală ținută la Brașov în 1862, cu care ocaziune s'a ținut prima expozițiune industrială românească cu cel mai surprinzător rezultat.

Academia română din București apreciând activitatea literară a metropolitului Șaguna și meritele lui atât de emicente pentru cultura poporului român, l-a ales în 1871 membru onorar al ei.

Pentru calitățile escelente de înalt dignitar bisericesc și bărbat de stat, pentru meritele strălucite, pentru biserica, națiune, patrie și casa domnitoare, Șaguna în 1850 a fost decorat cu ordul leopoldin în rang de comandor și ridicat în 1852 la demnitatea de baron, fiind numit totodată consilier intim de stat; la 1864 a fost decorat cu ordinul Coroana de fer. cl. I. și la 1867 cu ord. leopoldin mare cruce.

Bolnăvindu-se în 1871 făcu testamentul seu, dispunând de întreaga avere sa considerabilă în favorul bisericii, adăugând o parte din ea la numărăsele fonduri și fundațiuni create de el încă mai înainte, iar cu o altă parte a averii făcând o fundațiune de peste o sută de mii fl., ce poartă numele lui, pentru ajutarea la zidirea bisericilor și a școalelor. Tipografia o donă arhidiecesei, împreună cu fondul ei, cu mențiunea a se ajutara din venitele ei preoștesse văduve. În 1873 agravându-se boala lui de inimă, răposă în 16/28 Iunie același an și corpul lui, după dorința lui, fu depus în cripta proprie lângă biserica cea mare din Râșinari.

Dr. Ilarion Pușcariu.

Cum era Șaguna?

Portretul marelui Arhiepiscop Andreiu baron de Șaguna ni-l zugrăvește în colori frumoase episcopul, acum decedat, al Caransebeșului, Nicolae Popea, odinioară mâna dreaptă a lui Șaguna, în cartea "sa premiata de sinodul arhidiecezan din Sibiu: „Arhiepiscopul și Metropolitul Andreiu baron de Șaguna”, după cum urmează:

„Metropolitul Șaguna era dăruit dela natură cu cele mai eminente facultăți corporale și spirituale, în asemenea măsură. Persoana lui era de o frumuseță rară. Jurnalul străine, cu deosebire cele din Viena, nu aflau cuvinte de laudă și admirațiune la toate ocaziunile, mai ales la ceremoniile dela curtea imperială și la alte solemnități publice, la cari participa și el. Era în timpul senatului imperial la care participă și ardeleni, la una din seratele ministrului Schermerling unde se aflau mai mulți dintre arhiepiscopii, ministri, ambasadori, membri ai senatului imperial, în scurt, cele dintău personalități din Viena, între cari și Șaguna, unde mai apriat se văzu trecerea și respectul cel avea dănsul, încât deputații ardeleni se uimiră de stăta vază. El, prin dăruirile sale, primite dela natură cu profuziune și dezvoltate după regulile științei și ale experienței, eserica o putere fermecătoare asupra omului.

Metropolitul Șaguna era de statură mare, înalt și drept ca un brad; în anii mai tineri, cum spun cei ce-l văzură pe atunci, macru și subțire, dar osos, în etatea de mijloc plin la trup, corpulent, iară oțără bătrânețe gros și voluminos. Capul îi era potrivit trupului, acoperit cu păr lung castaniu, mai pe urmă încăruntat: fruntea înaltă și deschisă, ca o coroană ce dădea omului o privire maiestatică; sprâncenele, ca și părul capului, pline dar nu îmbinate, asemenea și genele; ochii mari și clari bătând în a bastru, clari, plini de foc și pătrunzători, încât străbăteau în om până în rărunchi; ei cam acoperiți de frunte și sprâncene și foarte mișcăcioși fiind, îi înlesneau adese câte o privire furișată asupra omului; fața lungăreată, plină rumenă și cu trăsăturile cele mai fine; nas frumos, proporționat, tot așa gura și buzele, mustețele înalbite, pe cari le rotunzia cu foarfecel; barba mare, deasă de tot frumoasă și proporționată cu statura lui. Barba mai pe urmă se înalbită și mai rărise și ea.

Iară în partea spirituală el avea o minte foarte egeră, cuprindea lucrul la moment, de multe ori nici nu asculta pe om până în sfârșit intrerumpându-l cu cuvintele: „Te pricepl!” — judecătă clară, matură, sănătoasă în toate lucrurile fără deosebire, încât părerile lui aveau mare trecere la bărbații și locurile cele mai înalte; memoria aproape extraordinară, își aducea aminte de cele mai depărtate timpuri, de întâmplări, cari se petrecură de mult, istorisându-le ca și cum ar fi fost din timpul cel mai de aproape; adeseori cerea acte vechi oficioase din arhiv, spunându-le numărul și uneori și datul chiar.

Privirea lui era serioasă, în înțeles strâns bărbătească și curajoasă ca a unui, care e conștiu de puterea și superioritatea sa; în față-i se putea ceti adâncimea ougetelor și greutatea luptelor ce-l apă-

sau. Vorbirea-i era rară, respicată și apăsată, toți îl înțelegeau; vorbea liber, fără sfială și în mod convingător, cu o eleuentă strălucită. Când vorbea liber, elegat de hârtie, avea cu mult mai mare efect vorbirea lui. Îi plăcea să vorbească, și nu-i plăcea de oameni tăcuți, ar fi vorbit toată ziua și despre toate lucrurile, numai nu nimicuri. Între tonul vorbirii și al cântărei era un contrast lesne de observat, cel dintău era puternic, ear al doilea cu mult mai debil și mai lin. Era vesel în conversațiune, plin de umor și sarcasm câte odată și pentru aceea foarte plăcut în societate. Având mare abilitate la glume, obicinuia mai totdeauna a presăra în glume și cât un pic de adevăr, mai ales unde nu-i convenia a-l spune serios, apoi îl îmbrăca în glumă și-l spunea în față de multe ori și celor mai distinse personalități.

Umbla cu mare gravitate și cu un aer de bărbat, ce-și cunoaște și simte pozițiunea înaltă; mișcările și toată purtarea lui erau mărețe, însufiind respect în toate părțile. Când pășia el în vre-o societate, ochii tuturor se îndreptau asupra-i; iară când vorbea în vre-o adunare, o muscă încă s'ar fi auzit sburând, așa era tăcerea de mare. Pășia cu pași mari și îndrăzneți, cari mai în urmă, spre apusul vieții slăbiți de greutatea ce o purtau și de oboseala luptelor, i se îmuiară de tot.

Îmbrăcămintea lui era cea arhierescă obicinuită la români ortodoksi: reverenți lungi de desupt și din afară cu căptușală, bumbi și găitane roșii, brău și potocapiu roșu, și peste acesta pălăria cu găitan și cu ciucuri de aur, crucea pe piept și baston de trestie în mână. Aceleași reverenți pentru zile mari de sărbătoare le avea de mătăsă roșie, tot așa și pe cele oălgărești. Dară el arare ori făcea întrebunțare de reverențele cele roșii, numai când cerea trebuința, eară altădată — în contra acelor arhieriei, cari țin mult la haine scumpe, crezând că haina face pe om, — el umbla mai numai în cele negre de mătăsă la sărbători și ocaziuni, și de materie simplă în zile de lucru. Mai pe urmă își făcuse reverenți de tot simple fără găitane și pălăria fără ciucuri, întocmai ca ori care preot de rând. De comun parta și ordurile cele mici în bumb aninate, iară la zile mari crucele lor cele mari pe piept.

Metropolitul Șaguna era omul ordinii; adeseori recita el cuvintele cunoscute: „Ordo est anima rerum!” în casa și afară de casă, în oficiu și afară de oficiu, în toate și pretutindeni. Astfel, și ca unul, care ținea mult la curățenie și la punctualitate, era reconoscut de toți, privindu-se de un model în acestea, precum și în gustul cel bun. Activitatea lui era admirabilă; se soula des de dimineață și îndată se punea la lucru, cât în cele oficioase, bisericești, școlare, naționale politice, atât în cele private și literare, și lucra întins ziua întreagă. Încât pentru somn, el se ținea de regula dietetică: „De vreme în pat, de vreme din pat”.

Apetit avea foarte bun, mânca bine și nu-i plăcea când vre-un oaspe nu mânca ca el. Cu toate acestea, trăia foarte cumpătat. În mâncare mai esceda uneori, dară în beutură nici odată. Vinul nu-l bea gol, ci totdeauna amestecat cu apă.

FOIȘOARĂ.

Biserica catedrală din Sibiu.

Istoricul zidirii ei (1857—1906).

Ceice am luat parte la frumoasele serbări ale sfințirii catedralei gr. ort. din Sibiu, ne vom aduce aminte viața întreagă de măreția lor, și vom duce cu noi în mormânt amintirile cari ne leagă de ele. Au fost niște serbări înălțătoare de inimă. Căci mare a fost evenimentul, care a provocat aranjarea lor. Era învingerea desăvârșită a stării de umilire în care se afla mai înainte biserica noastră dreptmăritoare, și era ultima isbândă raportată în lunga și uriașă luptă purtată pentru reinvierea vechii metropolii gr. ort. române, pe care răutatea vremilor și nepriceperea oamenilor ne-au fost îngropat'o în Alba-Iulia. Și a fost și prasniciul învingerei netoleranței, cu care am fost tratați în trecut din partea celor mai tari, cari nu ne permiteau ridicarea de biserică în centru, ci la margine de oraș, nu la stradă, ci în curte, ca să nu se vadă, și nu cu clopot, ca să nu supere sunetul lor melodios și doios urechile celor ce obicinuiți erau numai se ne folosească brațele de muncă.

După o muncă grea și neîntreruptă de cincizeci de ani învins am toate greutatețile, adunat-am din sârăcia noastră banii trebuincioși și ridicat-am catedrala monumentală din Sibiu, care astăzi e podoaba

noastră și a orașului Sibiu, și lungi veacuri dearândul va sta ea în fruntea bisericilor gr. ort. românești, ca mama între fi-cele sale.

Pentru a se eternisa, nu numai frumoasele serbări ale sfințirii catedralei noastre, ci și toate fazele prin cari a trecut ideea ridicării ei, până a ajuns ca să poată fi realizată, — sinodul arhidiecezan din Sibiu a luat hotărâre în se-s'unea anului 1906, ca consistoriul se compună și să publice o monografie a catedralei, încă până sunt proaspete în memoria oamenilor toate lucrurile. Consistoriul arhidiecezan, însărcinat cu executarea conluselor sinodale, a încredințat apoi cu compunerea monografiei pe P. C. Sa Arhimandritul și vicarul arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu, pe P. C. Sa Protosinocelul Dr. M. E. Cristea și pe domnul asesor consistorial Matei Voileanu, cari au adunat și au aranjat cu multă pricepere materialul, dăndune o frumoasă și completă monografie a catedralei gr. ort. române din Sibiu.

Cartea, de un format mare, în felul cărților bisericești, s'a tipărit anul acesta, în tipografia arhidiecezană, sub titlul următor: „Biserica catedrală dela metropolia ortodoxă română în Sibiu. Istoricul zidirii 1857—1906. De Dr. Ilarion Pușcariu, Dr. Miron E. Cristea și Matei Voileanu. Cu 24 ilustrațiuni și 3 facsimile”.

Cartea se începe cu o prefață, în care se face înțeleapta și adevărata constatare, că ajunși la terminarea ridicării catedralei, toți au trebuit să se convingă: „că prin voință tare și stăruitoare, însoțită de curenți

însuflețire, se poate face mult pentru învinsarea poporului nostru, și că acest popor este un izvor curat și neseacă, din care și în cele mai grele împrejurări putem scoate puteri noue și încredere pentru viitor”.

Da, material de mare preț e poporul nostru, numai se știm noi, intelectualii, trata bine cu el!

Textul cărții se începe apoi cu o interesantă introducere, în care se face es-punerea fidelă a situației din trecut a bisericii noastre, și se constată, că aceea stare de umilire a ei cine știe cât ar mai fi ținut, dacă pronia divină nu-i trimetea conducător, în zilele cele mai grele, pe Andreiu Șaguna, cu misiunea: „să scoată poporul român din casa robiei și să-l conducă cu lumina adevărului și a dreptății în calea progresului cultural, religios-moral”.

Se spune, cum s'a urzit în creerul luminat al lui Șaguna ideea zidirii unei catedrale în Sibiu, pe care mult ar fi dorit să o vadă ridicată încă aflându-se el în viață, dar bucuria aceasta a fost rezervată abia pentru al treilea următor în scaunul lui Șaguna, pentru actualul Arhiepiscop și Metropolit Ioan Meșianu, care cu o însuflețire și cu o energie de admirație a căutat să dea înapoi faptică ideea lui Șaguna. A ridicat catedrala și a sfințit'o cu mare solemnitate, în 30 Aprilie (13 Maiu) anul 1906.

Urmează apoi datele amănunțite, scoase din actele și din spusele oamenilor contemporani, referitoare la tot ce a fost întreprins în scopul ridicării catedralei. Datele de pe vremea arhiepiscopiei lui Șaguna

au fost adunate și prelucrate de Preacuvioșia Sa Arhimandritul și vicarul arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu, cele de pe vremea Arhiepiscopului și Metropolitului Miron Romanul de asesorul consistorial Matei Voileanu, și cele din anii din urmă, de când conducerea bisericii noastre e depusă în mâinile înaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit Ioan Meșianu, de Preacuvioșia Sa Protosinocelul Dr. Miron E. Cristea. Fiecare epocă e un întreg pentru sine, bine rotunzit și bine caracterizat. După aceste trei epoce e împărțită deci cartea în trei părți.

În partea primă găsim descrisă activitatea Arhiepiscopului și Metropolitului Șaguna în jurul ridicării catedralei: Rugarea către Maiestatea Sa, pentru a-i da concesiune să adune milă în monarhia întregă pentru fondul catedralei, pastorală lui Șaguna adresată credincioșilor săi pentru a contribui la fondul catedralei, apelul pentru colecte în alte epării ortodoxe, scrisoarea adresată episcopului român din Arad și celui din Bucovina în același scop, rezultatul colectei, date despre administrarea fondului catedralei și date referitoare la preingririile ce le avea Șaguna cu privire la locul unde ar fi să se zidească catedrala.

În partea a doua ni se arată cu reproducerea actelor autentice cum s'a pregătit terenul pentru ridicarea catedralei sub Metropolitul Miron, făcându-se studii amănunțite cu privire la zidirea însăși și mai ales cu privire la locul pe care ar fi să se ridice catedrala, iar în partea a treia, cea mai estinsă, ni se dă conti-

Ducea casă mare și deschisă, cercetată de înalte personalități; iubia ospitalitatea, și îi plăcea să le aibă toate în abundență.

Era un esemplar de economie și cruțare, ceer-se îi făcu posibilă înființarea atâtor fonduri, împărțirea de stipendii, și lăsarea unei averi considerabile după sine. El la economie și cruțare îndemna pe Români la toate ocaziunile, în scris și cu graiul. Ura lucrul de tot, combătându-l din toate puterile.

Îi plăcea să se îmbrace frumos, să fie curat, să aibă de toate, dar numai la timpul său, în mod corăspunzător pozițiunii sale, iară încolo era de tot simplu, atât în îmbrăcăminte, cât și în casă și la masă.

Temperamentul îi era coleric, lesne iritabil; dară când voia, așa cerând împrejurările, el le știa modera astfel că nici cele mai mari vătămări chiar nu-l puteau scoate din flegmă. Spiritul lui viu și iute îl făcea, ca în acțiunile sale să pășească decisiv și energic până la vehemență. În aducerea sentințelor era sever și inflexibil. Avea o cunoștință mare de oameni și rare-ori se înșela în privirile sale. Moralitatea și religiozitatea lui, curate și nefățărte, insuflau respect și simț religios și în alții. El știa a-și supune interesul său privat totdeauna celui comun.

El își înțelese pe deplin pozițiunea și misiunea sa; în biserică era omul bisericii: după chemarea sa de călugăr, era călugăr, după cea arhierescă, era arhieru; în politică, el era om politic, complet bărbat de stat, judecând lucrurile cu sânge rece, după realitate, iară nu după idealuri și nălucri chimerice.

El vorbea și scria bine limbele: română, latină, germană, maghiară, multe din cele slavice, mai puțin franceza și greaca.

Inzestrat cu atâtea calități distinse: curajos, activ, prudent, nobil în cugete, nobil în simțăminte și nobil în inimă, Șaguna era omul faptelor celor mari, și prin acestea plin de merite pentru biserică, națiune și societate peste tot.*

NOUȚĂȚI

Teatru la Asociațiune. Duminică, în 3 Ianuarie n., în sala festivă a Muzeului Asociațiunii se va reprezenta piesa „Casa veche” de A. Theuriet. Rolurile vor fi susținute de diletanții din Sibiu, sub conducerea dlui I. Enescu. Înainte de reprezentare vor fi declamații.

Dela reuniunea română de muzică din Sibiu. În adunarea generală ținută Miercuri sara, reuniunea română de muzică din Sibiu s'a constituit astfel: președinte protopresbiterul Dr. Ioan Stroia, secretar S. Roșca, casariu I. Rebeș, dirigent A. Bena, membri în comitet Dr. M. E. Cristea, I. Popescu, și Dr. T. Brediceanu, arhivar A. Crișan.

nuarea acestor lucrări pregătitoare, apoi lucrările de zidire, înaintarea lor treptată, și în fine în mod foarte amănunțit decursul serbărilor avute cu sfințirea catedralei. Încheierea o face colecta întreprinsă de actualul nostru Arhiepiscop și Metropolit Ioan Meșianu în scopul înmulțirii fondului catedralei. Sunt publicați cu numele toți contribuții cu sume mai mari.

Aceasta e cuprinsul cărții, care pe 194 pagini, format mare, ne dă toate amănuntele referitoare la catedrala gr.-ort. română din Sibiu, zidirea monumentală, care astăzi e nu numai bucuria, ci și mândria noastră.

Cartea e chemată deci să formeze podoaba fiecărei case și bibliotecii românești, iar pentru cei ce vor veni în urma noastră, ea va forma izvor de bune învățături, de bune exemple de hărnicie, de însuflețire, de energie, lucruri și însușiri pe care le-au avut înaintașii, cari au putut cu ele să ducă la bun sfârșit realizarea măreței idei de a da bisericii și metropolii noastre o catedrală cum e aceea pe care o avem astăzi, și care, tot din carte scoatem datele, a costat în sumă rotundă un milion de coroane.

Cartea o împodobesc portretele metropoliților Șaguna, Miron Roma și Ioan Meșianu, apoi alte frumoase și succese ilustrații.

Se poate procura dela librăria arhidiecezană din Sibiu, și costă exemplariul legat frumos în pânză cinci coroane.

Dela curtea română. Marți a implinit regina Elisabeta a României etatea de 65 de ani. Din acest incident toate clasele sociale din România au căutat să exprime respectuoasele și sincerele simpatii față de mama iubitoare și bună a țării, care a alinat atâtea dureri și suferințe, întemeind numeroase instituții folositoare și opere de binefacere. Un serviciu divin a fost oficiat în ziua numită la orele 10 dimineața în biserica luterană din București, și un registru a fost deschis la palat, care a fost acoperit de numeroase subscrieri. Maiestatea Sa a primit apoi felicitările consiliului de ministri, ale damelor de onoare și ale altor persoane însemnate, iar la orele 12 și jumătate au urtat viața lungă suveranei române principii Carol, Elisabeta și Maria, cari au prezentat M. Sale un frumos buchet de flori.

Catastrofa din Italia. Un puternic cutremur de pământ a produs pustiiri îngrozitoare în unele părți ale Italiei. Sate și orașe întregi din ținuturile Calabria, Catania și Sicilia sunt distruse de tot. Numărul morților se urcă la zeci de mii, ba știrile ultime ne spun, că peste o sută de mii trece numărul morților și răniților. Cutremurul de pământ s'a întâmplat în zorile zilei, când oamenii dormiau încă. Deodată cu cutremurul de pământ a avut loc și un cutremur de mare, care a făcut să se reverse apa asupra satelor și orașelor de pe malul mării. Orașul Messina, un oraș vechiu și cu renume, a fost nimicuit de tot, iar două sate din apropiere au dispărut de tot. Le-a înghițit pământul, cu oameni cu tot. Orașul Reggio încă a fost nimicuit. Regele și regina Italiei au plecat la fața locului. Regele a dat pe seama celor rămași în viață 200.000 de lire.

Școalele rămân închise. Din motivul, că în Sibiu tot mai grăsează tifosul, a dispus vicecomitele comitatului Sibiu, că toate școalele să rămână închise până la 2 Februarie 1909.

† Nicolae Șandru, preotul destinat spre a lua în primire și a conduce parohia română gr. ort. Sf. Maria din Cleveland O. (America), în călătoria sa pe ocean și-a dat blândul suflet în mâna creatorului, la 7 Decembrie a. c. Rămășițele pământești au fost înmormântate în orașul New York. Odihnească în pace!

Inaugurarea filialei „Albinei” în Lugoj. Luni, și-a început activitatea în Lugoj nou înființata filială a institutului „Albina” din Sibiu. Sfințirea localului a săvârșit-o P. O. D. protopresbiter Dr. George Popoviciu, asistând din partea direcțiunii „Albinei” dl Ilie Trăilă, apoi cenzorii filialei și directorul executiv al filialei dl D. Rațiu.

Asociațiunea din Arad. Asociațiunea culturală din Arad a hotărât să ție o serie de conferințe pentru publicul de cărțurari români din Arad. Inceputul conferințelor s'a fixat pe la sfârșitul lunii lui Ianuarie și se vor succeda cam tot la două săptămâni. S'au stabilit până acum următoarele prelegeri: Avram Sadeanu, profesor, va ceti despre *Originea Românilor*; dna Marilina Bocu despre *Nicolae Grigorescu*; dl I. Russu-Șireanu despre *Nouă mișcare literară*; dl Nicolae Mihulin, profesor: *Viața omului preistoric*; și dl Sever Bocu despre *Moise Nicoară*.

Treizeci de copii. Soția economului Bereczky János din Murăș-Oșorhei a născut în una din zilele trecute doi copii gemeni, cu cari numărul copiilor lui Bereczky se urcă la treizeci. Soția de acum alui Bereczky e a treia. Copiii trăiesc toți și partea mai mare sunt căsătoriți. Numărul nepoților și a nepoatei lui Bereczky trece peste o sută. Întru adevăr, numeroasă familie.

Viscole în România. De câteva zile viscolește mereu în România. Ninge din greu. Toate trenurile sosesc la locul destinațiunii lor cu mari întârzieri. În București mii de brațe omenești sunt ocupate cu rănirea omătului. Asta pare a fi cauza, că de două zile nu ne vine poșta din România.

La darurile de Crăciun ce se vor împărți de „Reuniunea sodalilor români din Sibiu” între săraoi, au mai dăruit: Institut de credit „Albina” 25 cor., familia Boiu, 10 cor., C. Pop, funcț. la „Albina”, Catinca Dr. Stefan, R. Simu, funcț. la „Asociațiune”, Nic. Vătășan, prof., E. Fischer, fotogr., câte 2 cor., Nic. Zigre, seer. metrop. 3 cor., O. Tăslăuanu, seer., 1 cor., Dr. Liv. de Lemény, adv. și Al. Lebu, mare propr., câte 10 cor., Ermil Borcia, cravate, galere, tricouri etc., dna Oct. Voileanu, vesminte, încălțăminte, palării, etc. și dna Ioana Rebeș 2 ferdele de mere.

Sedința Academiei române. Într-o sedință publică ținută de curând, dl profesor Dr. Babeș și-a dezvoltat comunicarea cu privire la problema turbării. D-sa a făcut critica operii lui Pasteur și spune, că acest mare bacteriolog a fost cel dintâiu, care a arătat calea de vindecare a bolnavilor de turbare. Nicăiri nu spune însă Pasteur chipul, cum a ajuns la rezultatul cercetărilor sale. Conferențiarul deduce din opera lui Pasteur, că multe chestiuni au rămas nerezolvate de el. Dl profesor dr. Babeș a spus, că tratamentul român e eficient chiar la 16 zile dela înființarea bolnavului. Pasteur, în mai multe rânduri, s'a pronunțat asupra microbilor, dar s'a înșelat. Toți microbii lucrează prin otrăv. Pasteur nu s'a ocupat de aceasta. S'a dovedit că chiar dacă se elimină microbul turbării din bolnav, substanța toxică rămasă încă produce turbarea la om. S'a dovedit că creșterea cu microb mort e mai otrăvitor decât creșterea cu microb viu. S'a mai dovedit, că se poate vaccina, în contra turbării, și fără vreun rabic, și anume cu substanțe nervoase dela animale. Tratamentul trebuie să întrunească două condițiuni: 1) substanța nervoasă să fie în cantitate mare și 2) imediat să-i urmeze infectarea animalului, dar cu un virus atenuat. Substanța nervoasă trebuie să fie un amestec de substanță cenușie, pentru ca vaccinarea să fie eficientă. La Paris se aplică azi metoda română de tratament, pentru că institutul din București stă în fruntea simlarelor din lumea întreagă.

La fondul de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, din privilegiul adunării generale a Reuniunii agricole, ținute în Cornățel, au dăruit: Aurel Millea, notar (Fofeldea), soția sa Lucreția n. Horșia și copiii lor: Aurel, Traian, Lucreția, Silviu, Lețieș, Minerva și Aurelia, câte 10 bani, dna Livia Dr. Crăciunescu, 25 b. și Vic. Tordășianu, 10 b.

Mănare eficientă. Fabrica drezdană de motoare societate pe acții a avut un succes colosal la expoziția internațională de motoare din St. Petersburg, dintre toți exponenții fabrica a fost împărțită cu cea mai mare distincție. — Nu s'a luat în considerare numai lucrul precis și materialul perfect ci și mănarea eficientă, prin ce motoarele societății pe acții drezdane ocupă locul prim. Voim deci a atrage atențiunea tuturor cumpărătorilor de motoare asupra anunțului ce apare în numărul de față al foii noastre.

Nu crede că un rău trece dela sine. Dacă ești bolnav, trebuie să cauți momentan ajutor, căci o boală neglijată e un rău dublu. Tusa, durere de piept, bala, lipsă de apetit, răgușală, asudarea nocturnă, slăbiciunea, adesea premerg boalelor grele. De se arată asemenea simptome nu întârziă, ci comandă sirupul de miere de teiu alui Ö. Kény, care împiedecă tusa și scuparea de sânge, desface perfect flegma, delătură asudatul nocturn, îmbunătățește apetitul, mărește greutatea corpului, ușurează răsuflarea, delătură insomnia și împiedecă lățirea unei boale mai grele. Dacă comanzi o sticlă de probă cu cor. 3, sau o sticlă mare cu cor. 5, adresează epistola sau mandatul postal la Farmacia apotecarului în Budapesta, Iosefsring 64. Depot 90.

Nou abonament

deschidem cu 1 Ianuarie v. 1909 la ziarul „Telegraful Român” cu prețurile indicate în fruntea foii, anume:

pe un an 16 coroane,
pe șase luni 8 coroane,
pe trei luni 4 coroane.

Programul ziarului nostru e bine cunoscut publicului cetitor român, prin urmare e de prisos a-l mai schița de nou.

Rugăm deci pe vechii nostri abonați, să ne dea și în viitor sprijinul necesar, grăbindu-se cu renoirea abonamentului, și stăruind pentru lățirea ziarului nostru în cercul amicilor și cunoscuților lor.

Abonamentele se fac prin mandat postal, trimițându-se prețul înainte. Numele abonatului, împreună cu locuința și posta ultimă, să se scrie corect și legibil, pentruca la poștă să nu se facă greșeli. Bani de abonament se trimit *Administrațiunii tipografiei arhidiecezane în Sibiu* (Nagyszeben), strada Măcelarilor, Nr. 45.

Administrația.

ECONOMIE.

Mașina „Tornado” de sfârticat cocenii de cucuruz.

Comitetul „Reuniunii rom. agricole sibiene”, la propunerea membrului său A. Cosciuc, și cu scop de a sări în ajutorul economilor la iernatul vitelor, a procurat mașina numită „Tornado” pentru sfârticatul cocenilor de cucuruz.

Americanii practici, cunoscând importanța cocenilor, au construit primii o mașină de sfârticat cocenii, cari în urma sfârticării, ajung în valoare de nutrire cu fănul mediocru. După modelul american, firma Kühne E. din Moșon a construit mașina „Tornado”. Ea se poate folosi și la tăiatul altor nutrețuri și are 160 kgr. greutate. Mănată cu mâna taie la oară 200 kgr. nutreț, iar cu manej de 2 cai, 900—1200 kgr. Prețul ei este 320 cor.

Indată ce va sosi mașina, comitetul va face primele încercări de sfârticat cocenii la școala economică a consistoriului din Sibiu, iar după aceea o va pune la dispoziția proprietarilor mici din comune.

Cărți și reviste.

Poezii Poporale din Maramurăș, adunate de Iit Bud, vicarul Maramureșului. București 1908, ed. Academiei, 1 vol. de pag. 86. Prețul 1. leu. — Din colecția mică, dar prețioasă a părintelui T. Bud vom reproduce două *Colinde* în numărul nostru de Crăciun.

Istoria literaturii maghiare, manual pentru școlile de fete, de Dr. Vasile Boilog, 1908, 1 vol. de pag. 67. Prețul 1 cor. Autorul spune, că a urmat întru toate manualul lui Novák Sándor, fiind aprobat de minist. Ediției românești îi lipsește însă cartea de cetire.

Instruarea analfabeților.

Concurs.

I.

„Coroana” institut de credit și economii în Bistrița dorind a contribui la răspândirea cetitului și scrisului în rândul poporului nostru, prin aceasta publică concurs pentru 10 premii de câte 20 cor. în total 200 coroane, pentru instruirea în cetire și scriere a analfabeților adulți din ținutul Bistriței și al Lechinței.

II.

Instruarea să se înceapă cât mai curând, întrucât nu ar fi începută deja, și să dureze până la sfârșitul lui Aprilie 1909 v.

III.

Rezultatul îl va constata o comisiune esaminatoare designată de direcțiunea subscrisă.

Opiniunea acestei comisiuni va servi de bază la decernarea premiilor.

IV.

Preoții sau învățătorii, respective instructorii analfabeților, cari doresc obținerea acestor premii, să se însinue în scris la direcțiunea subscrisă până la 15 Ianuarie 1909 v.

V.

Direcțiunea institutului pune în vedere celor însinuați la curs cărțile de lipsă și materialul de scris.

Bistrița, la 19 Decembrie 1908 n.

Direcțiunea

institutului de credit și economii „Coroana”.

Teatru german.

Vineri: Dupa amiază la orele 3: „Die lustige Witwe”, operetă, iar sara *Dollarprinzessin*, operetă.

Sâmbătă: *Die Glocken von Corneville*, operetă.

Slăbiciunea

fie trupească sau după vre-o boală dispare în curând și întoarcerea repede spre sănătate și putere se asigură prin Emulsiunea lui SCOTT.

8 (270) 2—4

Pentru cerul gurii și stomah gingaș

cari nu supoartă unsoarea de ficat, este Emulsiunea lui SCOTT cel mai ideal mijloc. Are acel favor, că e de trei ori mai nutritoare ca unsoarea de ficat obicinuită.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanției al experiențelor lui SCOTT.

Prețul sticlei originale — cor. 2-50.

Se găsește în toată țara.

Copiilor și oamenilor cari

TUȘESC

prescriu medicii cu rezultat sigur

THYOMEL SCILLAE

un mijloc ce delatăură flegma, alină și liniștește tusa convulsivă, ușurează răsuflarea. Sute de medici și au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thyomel Scillae-i la tusa măgărească și a altor specii de tusa convulsivă.

Rog întrebați medicul Dtră.

1 Sticlă Cor. 2-20, franco contra trimiterii prin mandat postal a Cor. 2-90, 3 Sticle a Cor. 7—, 10 Sticle a Cor. 20—.

Fabricare și depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER

furnisor c. și r.

Praga III. Nr. 203 și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Atenție la numele Preparatorului, fabricantului și a Marcei de apărare.

(345) 6-20

ANUNȚ!

Tovărășia agricolă din Lan-crăm licitând definitiv și-a vândut prin licitație instrumentele agricole lui Nicolae Henegar în preț total de 210 cor. și anume o mașină de sămănat (100 cor.), 1 Trieur (100 cor.), 1 tăvălic (10 cor.). Cine are vre-o pretenziune de validat să o facă în termen legal.

Lan-crăm, în 30 Dec. 1908.

In numele Tovărășiei agricole:

(386) 1-1

Ioan Bucur

secretar.

Vidi:

Aurel Barbu

notar.

In atențiunea Domnilor Preoți!

A apărut:

(385) 6-6

„Pareneze“**Cuvântări ocazionale și funebreale**

pentru toate ocaziunile ce obvin în oficial pastoral al preotului,

de **Pr. D. Voniga.**

Lucrare aprobată și unică în literatura noastră pastorală!

— Publicată cu binecuvântare arhierescă. —

Volumul I. Ediția II-a

cuprinde o mulțime de cuvântări potrivite tuturor împrejurărilor, ocaziunilor și evenimentelor extraordinare ce obvin în viața creștinului și în oficial pastoral al preotului.

Opul se poate procura cu preț de 4 Cor. 20 fil. la autor în Gyrok (Temes) și la toate librăriile românești.

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ținerea, înaintarea și regularea mistuirei și a delăturărilor incuierilor neplăcute. Un mijloc cercat și pregătit din materiile cele mai bune și mai cu efect, producător de apetit și mistuire, care delatăură cunoscutele urmări ale necumpletului, dietei neregulate, răcelei și incuierii neplăcute, d. e. areură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură și junghiurile dureroase, e Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa din farmacia lui B. Fragner în Praga.

Atențiune! Toate părțile embalozei poartă marca legală de apărare.

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor c. și r.

„La vulturul negru“, Praga, Kleinsette 203.

Zilnic exp. postale. Colțul străzii Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor. Se expediază franco în toate părțile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs a Cor. 1-60 o sticlă mică, a Cor. 2-80 o sticlă mare, a Cor. 4-70 2 sticle mari, a Cor. 8— 4 sticle mari, a Cor. 22— 14 sticle mari.

Depozite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Editura de artă Ios. Drotleff, Sibiu.

Dar de Crăciun!

Ca potrivit dar de Crăciun se recomandă procurarea unui exemplar:

Album familiar

lucrat de Dr. Frideric Schuller.

Legătură elegantă în pânză și cu margini aurite 3 coroane, plus — porto postal 20 fileri. —

Albumul acesta, apărut și în limba română, are menirea de a cuprinde momentele mai însemnate din viața familiei și a cultiva astfel cultul familiar, aproape pretutindenea neglijat. Pe lângă o prefăță frumoasă cuprinde rubrici pentru date cu privire la soții căsătoriți, la copii, la părinții soților, la străbunii soților, la frații și surorile soților, apoi onomasticile și zilele nașterii în familie, cum și foi albe pentru cronica familiei. De încheiere se află un adaus, în care se dă deslușiri asupra anunțurilor ce sunt a se face în cazul unei nașteri sau deces (moarte) în familie.

Albumul familiar cu o cronică familiară chiar și mai defectuoasă, are și valoare educativă mare. Fiecare copil sau nepot cu oarecare înduioșare va răsfosi în comunicările făcute și limpezite încâtva prin licuirea razelor din trecutul familiei. Foarte adevărat și putea scoate pentru sine experiență de viață, curaj nou, speranță nouă, ca să se întărească în lupta pentru traiu.

Pentru aceea nimenea să nu se sustragă dela mica oboselă de a purta cronică pentru familia sa. (381) 3-3

A se procura dela firma de mai sus.

Dela Librăria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul Vetrei luminoase. Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi „Vatra luminoasă“ înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul 2 coroane, plus porto 30 bani.

Garanția cea mai intensivă.

Condiții de plată favorabile.

Fabrica drezdană de motoare, societate pe acții, una dintre cele mai vechi și mai mare

FABRICĂ DE MOTOARE

din Germania

liferează

Motoare și Locomobile

cunoscute de perfecte, durabile, precise, cu funcțiune sigură și cu mănare ieftină de

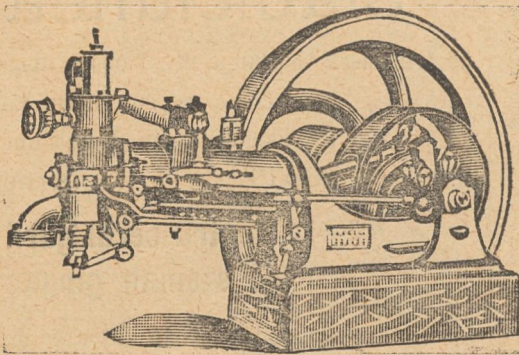
Benzin Uleu brut
Gaz Acetylin

Agenția generală și depositul

IGNÁZ GELLÉRT et CO., Budapesta, Teréz körut 41.

(371) 2-12

Telephon Nr. 12-91.

redactor responsabil Teodor V. Răstian.

Nr. 1187/1908.

[Nr. 385] 1-2

Concurs.

Pentru întregirea postului învătătoresc, dela școala confesională gr. or. română din **Persani**, se scrie concurs cu termen de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ cu salariu de 600 cor. cuatir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită cererile în conformitate cu legile din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiterial gr. or. până la termenul arătat cu aceia observare, că alesul are și îndatorirea, de a instrua tineretul în cântările liturgice, ca să poată cânta Dumineca și sârbătoarea în biserică. Cuincuenalele se vor socoti numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt, începând dela alegere.

Făgăraș în 10 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al tractului Făgăraș, în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolau Boreza
protopresbiter.

Nr. 639/1908 prot.

[384] 2-3

Concurs repetit.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a III-a **Șaldorf**, protopresbiteratul Mediașului, în urma ordinului Prea veneratului Consistoriu Arhidiecezan de dto 25 Noemvrie 1908 Nr. 13569 Bis., se scrie concurs nou cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitorilor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au a și înainta cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul susindicat, prezentându-se în vre-o Dumneacă ori sârbătoare și în biserică pentru a cânta respective a celebra și cuvânta.

Mediaș, în 10 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al Mediașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresb.

Dacă tușești,

dacă ești răgușit, dacă răsuflă greu, dacă asuzi noaptea, dacă ești plin de hale, dacă ai catar, dacă simți dureri în piept, acestea dovedesc că te-ai răcit sau că ai influență, totuși pot avea aceste simptome o însemnătate serioasă.

Se recomandă deci cu insistență a împedeca mersul boalei. Spre scopul acesta se recomandă ca mijloc de casă:

Sirupul de miere de teiu a lui Örkény laudat de mulți medici.

O mulțime de scrisori de mulțumită întăresc binefăcătorul lui efect. O sticlă de probă din **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény** costă 3 Cor., o sticlă mare 5 Cor., 3 sticle se capătă cu 15 Coroane franco prin ramburs sau contra trimiterii banilor înainte.

(337) 4-10

Unic depot pentru Austro-Ungaria, la:

FARMACIA-APOSTOLULUI, Budapesta, Josefsring 64, Depot90.

Veritabil numai provăzută pe talpă cu anul fondării 1860.

Soșoni, Slippers
GALOȘI
de St. Petersburg.

Se fabrică zilnic 60,000 păr.

Singurii contrahenți:
Messtorff Behn & Co.
Viena I.

Vânzare în detaliu în toate prăvăliile mai bune de încălțăminte, mode și articole de cauciuc.
(388) 1-6

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

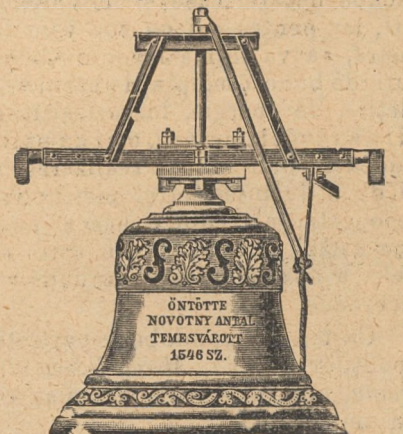
ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanția de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, în data ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 27-52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomandă pentru facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut, ca și spre turnarea de toace de metal. Prețuranturi ilustrate gratis.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.